

Farkas Csaba „Ajánlattétel, az ajánlatok értékelése a nyílt közbeszerzési eljárásban” címmel védte meg doktori disszertációját

Értekezésemben a közbeszerzési eljárás jogi hátterét igyekeztem minél alaposabban feltárni. A közbeszerzés ugyanis – elsősorban a közelmúlt jogalkotási törekvéseinek köszönhetően – a gazdasági és jogi élet egyik meghatározó területévé vált. A kutatás alapvető célja annak a bemutatása, hogy az ajánlattevőnek milyen szempontok szerint kell az ajánlatot elkészíteni, milyen formai és tartalmi elemek alapján kell azt összeállítani, illetve, hogy az ajánlatkérő milyen elvek mentén értékelheti az ajánlatot. Előljáróban le kell szögeznünk, hogy a jogirodalom nem foglalkozik ezzel a témával: elenyésző azoknak a publikációknak a száma, amelyek behatóan, tudományos szinten foglalkoznak a közbeszerzéssel. Olyan tanulmány, amely kifejezetten az ajánlattétellel lenne kapcsolatos, a jogirodalomban nem található. A dolgozat első részében megpróbálom definiálni a közbeszerzést: szeretném megértetni az olvasóval, hogy mit is értünk jogi értelemben közbeszerzés alatt. Általánosságban elmondható, hogy egy sajátos versenyeztetési eljárásról van szó, amelyet a törvényben taxatív meg meghatározott ajánlatkérő indít azért, hogy az ott meghatározott szigorú alaki és tartalmi szabályok betartása és betartatása mellett versenyeztesse az ajánlattevőket. A szabályozás célja egyrészt a legalkalmasabb, legfelkészültebb ajánlattevő kiválasztása, másrészt az államháztartási forrásból lebonyolított beszerzések átláthatóságának, nyilvánosságának, a közpénzek hatékony felhasználásának a biztosítása, harmadrészt az esélyegyenlőségen alapuló tiszta verseny és egyben ésszerű mozgástér megteremtése az ajánlatkérők számára beszerzéseik megvalósításához. A jogalkotó mindent elkövet annak érdekében, hogy kizárja a korrupciós helyzetek kialakulásának a lehetőségét, és a nyilvánosság minél szélesebb körű bevonásával kikényszeríti a jogkövető magatartást. Ebből az következik, hogy a közbeszerzés azon jogintézmények része, amelyek az állam és közhatalom viszonyát hivatottak erősíteni, és léte azt bizonyítja, hogy az állam minden szükséges és lehetséges intézkedést megtesz a korrupciós kockázatok csökkentése céljából. A dolgozat egyik központi része az eljárásban tett ajánlat elemzése. Kifejtésre kerül, hogy a közbeszerzési eljárásban tett ajánlat nem mindenben felel meg a klasszikus polgári jogi értelemben vett ajánlatnak. A polgári jog általános szabályai szerint ugyanis az ajánlattevő az ajánlatát – a konkrét kereslet és kínálat viszonyai között – szabadon teszi meg, az általa fontosnak tartott feltételeket fogalmazza meg, amelyeket a megkötendő szerződésben érvényesíteni kíván. A Kbt. szerinti ajánlat azonban ehhez képest merőben más. Alapvető eltérés, hogy az ajánlat nem, vagy nem mindenben tükrözi az ajánlattevő akaratát. Az ajánlat az ajánlattevői érdekek minél szélesebb érvényesülését szem előtt tartva egyfajta megfelelést jelent. Az eljárásban való részvétel – vagyis az ajánlat elemeit – feltételeit ugyanis az ajánlatkérő határozza meg. Az ajánlattevő pedig nem tehet mást, minthogy elfogadja ezeket. Nyilvánvaló, hogy ez abból ered, hogy az ajánlattevő és az ajánlatkérő között még csak látszatra sincs gazdasági egyenlőség. Az ajánlattevők ugyanis nagyon gyakran gazdaságilag kiszolgáltatott helyzetben vannak, és kénytelenek elfogadni az ajánlatkérők által meghatározott feltételeket, és ajánlatukat ennek megfelelően teszik meg. A gazdasági egyenlőtlenség, a gazdasági kiszolgáltatottság miatt ajánlatuk nem feltétlenül a saját akaratukat tükrözi, hanem az ajánlattevői megfelelés az

elsődleges szempont. A fentiekből következően nem a Ptk. szerint ajánlat jellemzőiből kell kiindulnunk akkor, amikor a közbeszerzés területén választ keresünk az „ajánlat” fogalmára, annak ismérveire. Az értekezés másik központi eleme az ajánlatok elbírálása, mely a közbeszerzési eljárás egyik legfontosabb cselekménye: arra keressük a választ, hogy az ajánlatkérő milyen szempontok alapján értékeli, rangsorolja a beérkezett ajánlatokat. Az intézmény fontosságát mutatja, hogy a bírálati szempontokat az ajánlatkérő már az ajánlati felhívásban köteles közzétenni, mely egyben az eljárás átláthatóságát és kiszámíthatóságát is biztosítja. Az ajánlattevőket ugyanis az eljárás megindításával egyidejűleg tájékoztatni kell arról, hogy az ajánlatkérő milyen elemeket vizsgál, melyek lesznek a prioritás alapjai. Ezen információk birtokában az ajánlattevő eldönti, hogy egyáltalán részt vegyen-e az eljárásban. Az ajánlatkérő az ajánlatokat két szempont alapján bírálhatja el: vizsgálhatja csak azt, hogy melyik ajánlat tartalmazza a legalacsonyabb összegű ellenszolgáltatást, illetve az összességében legelőnyösebb ajánlat szempontjai alapján is megállapíthatja az eljárás nyertesét. A bírálati szempontok meghatározása kizárólag az ajánlatkérő döntésén alapul, a jogalkotó a választást illetően semmilyen támpontot nem ad: az ajánlatkérő a konkrét közbeszerzési eljárás sajátosságait figyelembe véve határozza meg az értékelés szempontját. Arra nem lehet egzakt választ adni, hogy melyik szempontrendszert válasszuk a kettő közül. Minden esetben a közbeszerzés tárgyát és annak értékét, az ajánlatkérő egyedi elvárásait kell szem előtt tartani ennek a meghatározásakor. Véleményem szerint az a szempont, hogy a bírálat a lehető legegyszerűbb legyen, az nem lehet meghatározó. A közpénzekkel gazdálkodó felelős ajánlatkérő a legjobb tudása szerint kell, hogy eljárjon, és ez az ajánlatok elbírálása során fokozottan is igaz, hiszen az eljárás eredményeként kerül kiválasztásra a nyertes, akivel az ajánlatkérő – általában hosszabb távra – szerződést köt. Kétségtelen, hogy a szerződéskötés során az egyik főszempont az ellenszolgáltatás mértéke, de a konkrét közbeszerzési eljárást szem előtt tartva számos egyéb szempont is felmerülhet. Lényeges lehet például a szállítási, beüzemelési idő, a garancia időtartama, a minőségi jellemzők, a kötbér mértéke, a karbantartás gyakorisága, a hibaelhárítás időtartama, pótalkatrészek rendelkezésre állása, stb. Álláspontom szerint az ajánlatkérőnek, amikor csak teheti, az összességében legelőnyösebb ajánlat szempontja alapján kellene a pályázatokat elbírálnia. Ehhez képest lenne kivétel az ellenszolgáltatás szerinti értékelés akkor, ha ezt a beszerzés „egyszerűsége” indokolja. A disszertációmban – a közzétett „Döntőbizottsági és bírósági határozatok” tükrében – megpróbáltam összefoglalni és értelmezni azokat az előírásokat, amelyek az ajánlatra, az ajánlattételre, az ajánlatok elbírálásra vonatkoznak. A dolgozat többek között vitaindító, egyik célja, hogy felhívja a figyelmet, talán a közbeszerzés is megérett arra, hogy a dogmatikai alapok kidolgozásra kerüljenek és az elméletoldaláról is támogassuk a jogalkotót (jogalkalmazót).

*Dr. Farkas Csaba
egyetemi adjunktus*